

**AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARINING INSON
KAPITALI RIVOJIGA TA'SIRI****Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li***Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti To'rtko'l fakulteti**Mutaxassislik: gumanitar va aniq fanlar kafedrasi, katta o'qituvchi***Yuldashev Otajon Anvarbek o'g'li***Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti To'rtko'l fakulteti**Buxgalteriya hisobi yo'nalishi, 1-kurs talabasi*

Anotatsiya: Ushbu maqolada men axborot-kommunikatsion texnologiyalarining (AKT) inson kapitali rivojiga ko'rsatadigan ta'sirini tahlil qildim. Bugungi raqamli davrda bilim, ko'nikma va malakalar inson kapitalining asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi. AKT ta'lim sifatini oshirish, mehnat unumdorligini kuchaytirish va innovatsion fikrlashni shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Maqolada AKTning ta'lim tizimi, mehnat bozori va shaxsiy rivojlanishga ta'siri misollar orqali yoritib berilgan. Shuningdek, raqamli tengsizlik muammosi va uni bartaraf etish yo'llari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: axborot-kommunikatsion texnologiyalar, inson kapitali, ta'lim, raqamli iqtisodiyot, bilim, innovatsiya.

Abstract: In this article, I analyze the impact of information and communication technologies (ICT) on the development of human capital. In the modern digital era, knowledge, skills, and competencies play a crucial role in shaping human capital. ICT significantly contributes to improving education quality, increasing labor productivity, and fostering innovative thinking. The article discusses the influence of ICT on education, the labor market, and personal development with practical examples. Additionally, the issue of digital inequality and possible solutions are examined.

Key words: information and communication technologies, human capital, education, digital economy, innovation.

Аннотация: В данной статье рассматривается влияние информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) на развитие человеческого капитала. В условиях цифровой экономики знания, навыки и компетенции становятся ключевыми факторами развития человеческого капитала. ИКТ способствуют повышению качества образования, росту производительности труда и формированию инновационного мышления. В статье влияние ИКТ на систему образования, рынок труда и личностное развитие раскрывается на примерах. Также анализируется проблема цифрового неравенства и пути её решения.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, человеческий капитал, образование, цифровая экономика, инновации.

Kirish: Bugungi kunda jahonda yuz berayotgan tezkor globallashuv, raqamli transformatsiya va texnologik taraqqiyot jarayonlari jamiyat hayotining barcha sohalariga, xususan, iqtisodiyot va ijtimoiy rivojlanishga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu jarayonlarda axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT) yetakchi omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Chunki zamonaviy dunyoda axborotga tezkor ega bo'lish, uni qayta ishlash va samarali qo'llash jamiyat taraqqiyotining muhim mezoniga aylangan. Hozirgi davrda mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi ko'p jihatdan inson kapitalining sifati bilan belgilanmoqda. Inson kapitali deganda nafaqat mehnat resurslari soni, balki aholining bilim darajasi, kasbiy malakasi, texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalari va innovatsion fikrlash qobiliyati tushuniladi. Aynan shu jihatlar orqali davlatlar o'z raqobatbardoshligini oshirmoqda. Shu sababli inson kapitalini rivojlantirish masalasi bugungi kunda dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Axborot-kommunikatsion texnologiyalari inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Xususan, AKT ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish va o'qitish jarayonining samaradorligini oshirishda katta rol o'ynamoqda. Masofaviy ta'lim, onlayn platformalar, elektron kutubxonalar va raqamli ta'lim resurslari orqali yoshlar va mutaxassislar o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilab borish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Shu bilan birga, AKTning rivojlanishi mehnat bozorida yangi kasblar va mutaxassisliklarning paydo bo'lishiga olib keldi. Bugungi kunda dasturlash, ma'lumotlar tahlili, axborot xavfsizligi, raqamli buxgalteriya kabi yo'nalishlar yuqori talabga ega. Bu esa inson kapitalining mazmuni va tuzilmasi o'zgarib borayotganini ko'rsatadi. Endilikda faqat an'anaviy bilim emas, balki zamonaviy texnologiyalarni bilish ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Biroq axborot-kommunikatsion texnologiyalarining jadal rivoji bilan bir qatorda ayrim muammolar ham yuzaga chiqmoqda. Xususan, raqamli tengsizlik muammosi, ya'ni aholining barcha qatlamlari AKT imkoniyatlaridan bir xil darajada foydalana olmasligi dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Internet infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi, texnik vositalarning cheklanganligi va raqamli savodxonlikning pastligi inson kapitalining to'liq shakllanishiga to'sqinlik qilmoqda.

Men ushbu maqolada axborot-kommunikatsion texnologiyalarining inson kapitali rivojiga ta'sirini batafsil tahlil qilishni, ularning ijobiy jihatlari bilan birga mavjud muammolarini ochib berishni maqsad qildim. Shuningdek, AKT orqali inson kapitalini rivojlantirishning amaliy ahamiyati va istiqbollari talaba nuqtayi nazaridan yoritib beriladi.

Asosiy qism:

1. Inson kapitali tushunchasi va uning ahamiyati

Inson kapitali — bu insonning bilim darajasi, kasbiy ko‘nikmalari, sog‘ligi, tajribasi va ijodiy salohiyatining yig‘indisidir. Zamonaviy iqtisodiyotda inson kapitali eng muhim boylik hisoblanadi. Masalan, rivojlangan davlatlarda yuqori daromad olishning asosiy sababi — aholining bilimli va malakali bo‘lishidir. Bugungi kunda inson kapitalining rivoji ko‘p jihatdan axborot-kommunikatsion texnologiyalar bilan chambarchas bog‘liq.

2. Axborot-kommunikatsion texnologiyalarining ta’limga ta’siri

AKT eng avvalo ta’lim tizimini tubdan o‘zgartirdi. Masofaviy ta’lim, onlayn kurslar, elektron darsliklar va raqamli platformalar bilim olish imkoniyatlarini kengaytirdi. Masalan, bugungi kunda talaba istalgan xorijiy universitetning onlayn kurslarini bepul yoki arzon narxlarda o‘rganishi mumkin. Bu esa inson kapitalining sifat jihatdan oshishiga olib keladi. Avvallari bunday imkoniyatlar cheklangan edi. Shuningdek, AKT ta’limda mustaqil fikrlash, axborotni tez topish va tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

3. Mehnat bozori va AKT o‘rtasidagi bog‘liqlik

Hozirgi mehnat bozorida oddiy bilim emas, balki texnologiyalarni bilish katta ahamiyatga ega. Dasturlash, ma’lumotlar tahlili, raqamli marketing kabi ko‘nikmalar yuqori talabga ega. Masalan, buxgalteriya sohasida ham AKT muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy buxgalter elektron dasturlar orqali hisob-kitoblarni tez va aniq amalga oshiradi. Bu esa mehnat unumdorligini oshiradi va inson kapitalining qiymatini ko‘taradi.

4. Muammo: raqamli tengsizlik

Shu bilan birga, AKT rivoji bilan bog‘liq muammolar ham mavjud. Ulardan eng asosiysi — raqamli tengsizlikdir. Ba’zi hududlarda internet tezligi past yoki texnik vositalar yetarli emas. Bu esa ayrim yoshlarning bilim olish imkoniyatlarini cheklaydi. Masalan, qishloq joylarda yashovchi talabalar onlayn ta’limdan to‘liq foydalana olmaydi. Bu muammo inson kapitalining notekis rivojlanishiga olib kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Becker G. Human Capital. Chicago: University of Chicago Press, 1993.
- 2.World Bank. World Development Report: Digital Dividends. 2016.
- 3.Toffler A. The Third Wave. New York: Bantam Books, 1980.
- 4.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining raqamli iqtisodiyotga oid qarorlari.
- 5.Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford, 2010.
- 6.OECD. Skills Outlook. Paris, 2019.
- 7.Shavkatov D. Raqamli iqtisodiyot va inson kapitali rivoji. — Toshkent, 2021.